

DEFINICJA ERGONOMII

ERGONOMIA - to dziedzina nauki i profilaktyki, której celem jest projektowanie systemów pracy, produktów i środowiska zgodnie z fizycznymi i umysłowymi możliwościami człowieka.

Nazwa ergonomii pochodzi od greckiego słowa

ERGON - praca, czynność, trud

oraz

NOMOS - prawo, przepis, zasada

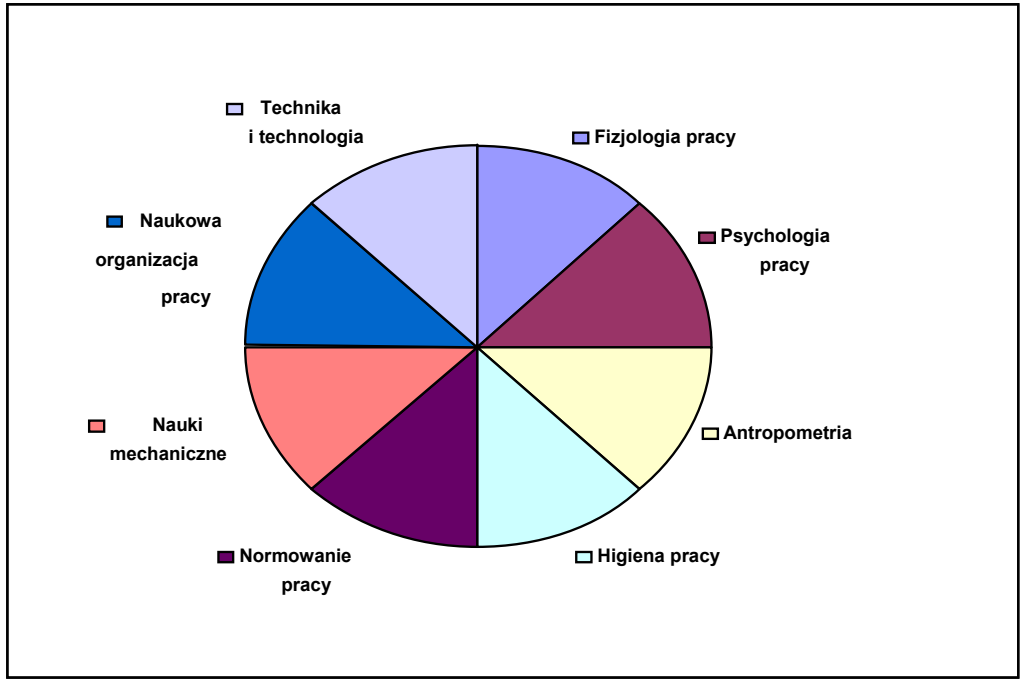
POSTACIE ERGONOMII

- ***ERGONOMIA KOREKCYJNA***
- ***ERGONOMIA KONCEPCYJNA***

ELEMENTY SKŁADOWE ERGONOMII

ELEMENTY SKŁADOWE ERGONOMII

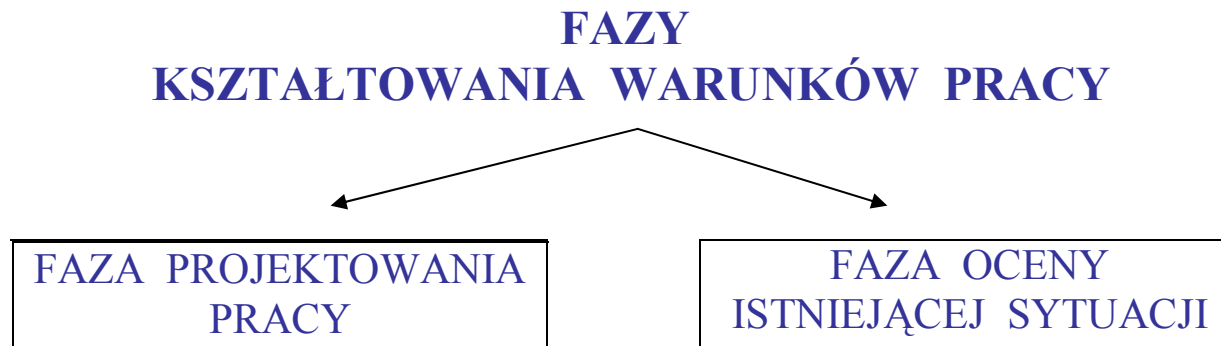
NAUKI TECHNICZNO
-ORGANIZACYJNE

NAUKI O CZŁOWIEKU

KSZTAŁTOWANIE STANOWISKA PRACY

STANOWISKO PRACY - to układ, gdzie człowiek za pomocą środków pracy (maszyny, narzędzia, przyrządy) w określonej przestrzeni środowiska wykonuje zorganizowane czynności, mające na celu wytworzenie określonego produktu.

Ważnym narzędziem w ergonomii przy kształtowaniu stanowiska pracy są LISTY KONTROLNE, zawierające pytania dotyczące warunków pracy w zakresie organizacji pracy, środków pracy oraz struktury przestrzennej stanowiska pracy.

PROJEKTOWANIE ERGONOMICZNE

Przedmiotem projektowania ergonomicznego są relacje zachodzące między człowiekiem a:

- *strukturą techniczną (obiektem),*
- *rodzajem zadania roboczego wykonywanego w określonym środowisku pracy.*

Decydującym, a równocześnie najbardziej wrażliwym, ogniwem w systemie projektowania jest CZŁOWIEK, którego niezawodność i bezpieczeństwo pracy jest uwarunkowane jego możliwościami psychofizycznymi.

Przy projektowaniu stanowiska pracy należy wszystko to, co otacza człowieka, dostosować do jego możliwości i potrzeb.

PROCES PROJEKTOWANIA BEZPIECZNEGO I ERGONOMICZNEGO STANOWISKA PRACY

Ważną rolę w procesie projektowania odgrywa zaprojektowanie struktury przestrzennej stanowiska pracy.

STRUKTURĘ PRZESTRZENNĄ STANOWISKA PRACY TWORZĄ:

- *konstrukcja stołu,*
- *maszyna, urządzenie, narzędzia pracy,*
- *elementy sterowania i informacyjne,*
- *siedzisko, pojemnik, podstawki, regały itp.*

W strukturze stanowiska pracy wyróżniamy przestrzeń dla:

- *przemieszczania się i stanowiska roboczego zajmowanego przez pracownika,*
- *wykonywania czynności wynikających z procesu pracy.*

W procesie projektowania wyodrębniamy następujące etapy:

- *sformułowanie danych wyjściowych,*
- *tworzenie koncepcji,*
- *opracowanie projektu,*
- *sprawdzenie poprawności rozwiązania na wykonanym prototypie.*

KRYTERIA KSZTAŁTOWANIA STRUKTURY PRZESTRZENNEJ STANOWISKA PRACY

KRYTERIA

ANTROPOMETRYCZNE

- wymiary ciała ludzkiego
- zakresy kątowe ruchu w stawach

BIOMECHANICZNE

- Obciążenia układu ruchu na które wpływają:
- pozycja przyjmowana podczas pracy
  - czas pracy oraz częstotliwość czynności roboczych
  - siła zewnętrzna lub masa przemieszczanego ładunku

W procesie projektowania posługujemy się środkami i materiałami wspomagającymi, np:

- *sylwetką człowieka, którą wprowadza się do rysunku,*
- *fantomem (płaskim modelem reprezentującym populację ludzką),*
- *komputerowym modelem człowieka dwu i trójwymiarowym,*
- *metodą modelowania fizycznego stanowiska pracy.*

KSZTAŁTOWANIE BARWY ŚRODOWISKA PRACY

Parametry oświetlenia są dobierane indywidualnie w zależności od charakterystyki danego stanowiska oraz rodzaju wykonywanej czynności. Elementem często używanym w miejscu pracy jest kolorystyka. Wyróżniamy takie cechy barw jak kolor, jasność i nasycenie.

KSZTAŁT	ZNACZENIE	PRZYKŁADY STOSOWANIA	BARWY BEZPIECZEŃSTWA
 wypełnienie – czerwony	ZAKAZ	Znaki zatrzymywania się, zatrzymanie awaryjne, znaki zakazu	CZERWONA
Barwa stosowana w ochronie przeciwpożarowej, na sprzęcie przeciwpożarowym i w miejscach jego umieszczenia.			
 wypełnienie – niebieski	NAKAZ	Obowiązek stosowania ochronnego sprzętu osobistego.	NIEBIESKA¹⁾
 wypełnienie – żółty	OSTRZEŻENIE	Oznaczenie niebezpieczeństwa (ogień, eksplozja, promieniowanie itp.)	ŻÓŁTA
 wypełnienie - zielony	INFORMACJA (wraz z opisem)	Droga ewakuacyjna Prysznic Wyjście awaryjne	ZIELONA
¹⁾ Barwę niebieską uważa się za barwę bezpieczeństwa, jedynie w kombinacji z okrągłym kształtem znaku bezpieczeństwa.			

ROLA UKŁADU KOSTNO – STAWOWEGO I MIĘŚNIOWEGO W PROCESIE PRACY

FIZJOLOGIA PRACY to nauka, która bada:

- *podstawowe procesy fizjologiczne, które zachodzą w układzie ruchowym i innych narządach wewnętrznych człowieka podczas wysiłku,*
- *czynniki kształtujące zdolność organizmu ludzkiego do pracy podczas wykonywania pracy.*

SIŁA MIĘŚNI przenoszona jest na układ szkieletowy.

W skład układu ruchu wchodzi:

- *układ kostny,*
- *układ stawowo - więzadłowy,*
- *układ mięśniowy.*

UKŁAD KOSTNY I STAWOWY stanowi bierną część układu ruchu.

UKŁAD MIĘŚNIOWY jest to czynna część układu ruchu.

HIPOKINEZJA - zespół zaburzeń wewnątrzustrojowych w wyniku długotrwałego ograniczenia ruchów.

WYSIŁEK STATYCZNY I DYNAMICZNY

WYSIŁEK STATYCZNY cechują:

- izomeryczne skurcze mięśni (wzrost napięcia bez zmiany długości mięśnia),
- zahamowanie swobodnego przepływu krwi przez kurczące się mięśnie,
- zakwaszenie komórek mięśniowych (ból mięśni) wskutek gromadzenia się produktów przemiany materii (kwasu mlekowego)

WYSIŁEK DYNAMICZNY ma miejsce wówczas, gdy:

- następuje zmiana długości mięśnia (skurcz),
- występuje naprzemian skurcz i rozkurcz mięśnia.

WYSIŁEK FIZYCZNY I JEGO SKUTKI

Wysiłek fizyczny	Skutki
Człowiek pracując fizycznie w normalnych warunkach nie wykorzystuje więcej niż 30-35% swoich maksymalnych możliwości (mierzonych wielkością maksymalnego pobierania tlenu VO2max podczas wysiłku maksymalnego).	Praca o takiej intensywności nie stanowi nadmiernego obciążenia dla organizmu. Związane z nią zmęczenie daje się łatwo usunąć w czasie odpoczynku.
Wysiłek w granicach 35 - 50% wydolności organizmu ludzkiego.	Prowadzi do znacznego zmęczenia mięśniowego jak i ogólnego, i wymaga dodatkowych przerw w pracy, a także często podawania pracownikowi dodatkowych posiłków regeneracyjnych i napojów.
Praca powyżej 50% maksymalnych możliwości człowieka.	Stanowi nadmierne obciążenie organizmu. W warunkach pracy zawodowej może występować jedynie sporadycznie.

ZMĘCZENIE to przejściowe zmniejszenie sprawności ustroju spowodowane jego nadmiernym obciążeniem pracą

OBJAWY ZMĘCZENIA:

obiektywne - następuje spadek wydajności pracy, wzrost liczby braków produkcyjnych i uszkodzeń narzędzi oraz wzrost wypadków przy pracy;

subiektywne - występują wyraźne doznania bólowe w mięśniach, uczucie ogólnego osłabienia, rozdrażnienia, przygnębienia i znużenia zwłaszcza przy pracy monotonnej.

PRZENOSZENIE CIĘŻARÓW A UCIAŹLIWOŚĆ PRACY

Obowiązujące w UE i w Polsce akty prawne zalecają eliminowanie ręcznego przenoszenia przedmiotów i zastępowania go transportem mechanicznym (podnośniki, taśmy). Jeśli występuje konieczność ręcznego transportu ładunków, zaleca się, aby robiły to osoby przeszkolone z uwzględnieniem zasad ergonomii w zakresie dopuszczalnym przez prawo.

PRZENOSZENIE CIĘŻARÓW Z PODŁOGI - powinno polegać na uchwycie ciężaru w przysiadzie przy plecach możliwie wyprostowanych w pozycji pionowej a następnie na uniesieniu ciężaru poprzez wyprostowanie nóg. Aby dokonać obrotu z ciężarem, należy przestawić nogi, a nie skręcać tułów.

O uciążliwości pracy związanej z dźwiganiem ciężarów decydują:

wielkość fizyczna ciężaru wyrażona w kg, wielkość w sensie wymiarów przestrzennych ciężarów, jakość uchwytów, sztywność ciężarów, wysokość, z jakiej należy unieść ciężar, odległość od ciała, w jakiej należy utrzymać ciężar, masa ciała pracownika, wiek, płeć, wydolność fizyczna, muskulatura itp. szerokość rozstawu rąk, możliwość robienia przerw w pracy, pozycja ciała, chodzenie z ciężarem.

ELIMINOWANIE ZMĘCZENIA

ZMĘCZENIE możemy wyeliminować przez:

- *optymalizację warunków pracy (jest to niezbędny warunek prawidłowego i sprawnego jej wykonywania)*
- *przerwy odpowiednio dobrane do charakteru pracy:*
  - *po pracy fizycznej - wypoczynek bierny*
  - *po pracy umysłowej - wypoczynek czynny*
  - *krótkie przerwy w czasie pracy*

KORZYŚCI WYNIKAJĄCE Z AKTYWNOŚCI FIZYCZNEJ

- *sprawność psychofizyczna*
- *wypoczynek*
- *poprawa samooceny*
- *lekkość i dynamika sylwetki*
- *zdrowie*

ZNACZENIE SŁOWA HIGIENA

Słowo higiena pochodzi z języka greckiego od słowa hygieinós, co oznacza leczniczy lub przynoszący zdrowie.

Higiena to dziedzina nauk medycznych:

- bada wpływ środowiska naturalnego lub sztucznego na zdrowie człowieka*
- identyfikuje czynniki środowiska i dąży do zapobiegania ich negatywnym wpływom na zdrowie.*

Stosowanie się do zasad higieny w pełni świadomie i bez żadnego przymusu jest świadectwem kultury człowieka.

Higiena obowiązuje również w środowisku pracy.

HIGIENA I MEDYCYNA PRACY

Warunkami higienicznymi na stanowisku pracy zajmuje się higiena pracy, a ich wpływem na zdrowie - medycyna pracy.

Higiena pracy to dziedzina nauk medycznych zajmująca się określaniem zagrożeń oraz natężeń i stężeń czynników szkodliwych i uciążliwych dla zdrowia w środowisku pracy.

CHOROBA ZAWODOWA

Chorobę zawodową rozpoznaje się, jeżeli u pracownika stwierdzi się objawy choroby, która znajduje się w wykazie chorób zawodowych, i w środowisku pracy można wykazać występowanie czynników, które wywołują tę chorobę.

Choroby zawodowe są określone w wykazie chorób zawodowych, załączniku do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 30 czerwca 2009 r. w sprawie wykazu chorób zawodowych (Dz. U. z 2019 r., poz 1367)

HIGIENA OSOBISTA

Higiena osobista

*stosowana w każdym okresie życia człowieka pomaga
w prawidłowym funkcjonowaniu organizmu
i czyni go zdolnym do podjęcia pracy.*

***PRZESTRZEGANIE HIGIENY OSOBISTEJ ŚWIADCZY
O KULTURZE OSOBISTEJ CZŁOWIEKA.***

HIGIENA A CHOROBY

Przestrzeganie zasad higieny ustrzeże nas przed chorobami takimi jak np.:

- *tężec*
- *wścieklizna*
- *gruźlica*
- *grypa*
- *salmonelloza*

SEN A HIGIENA OSOBISTA

Pamiętajmy, że istotną rolę w higienie osobistej

***odgrywa sen.** dorosły człowiek powinien spać co najmniej 6 godzin,*

młodzież - co najmniej 8 godzin w uregulowanej porze snu.

HIGIENA ŻYWIENIA

Podstawowe zasady higieny żywienia:

- *dostosowanie diety do wysiłku fizycznego człowieka*
- *posiłki ze świeżych produktów*
- *przestrzeganie czystości przy sporządzaniu posiłków*

WARUNKI HIGIENICZNE W ZAKŁADACH PRACY

Obiekty budowlane, budynki i inne obiekty, w których będą pracować ludzie, muszą spełniać warunki umożliwiające utrzymanie higieny i ochronę zdrowia pracowników oraz innych osób znajdujących się tam.

POMIESZCZENIA PRACY

Pomieszczenia pracy dzielą się na dwa rodzaje:

- *pomieszczenia stałej pracy przeznaczone na stały pobyt ludzi, w których pracownik przebywa dłużej niż 4 godziny na dobę,*
- *pomieszczenia pracy czasowej przeznaczone na czasowy pobyt ludzi, w których pracownik przebywa od 2 do 4 godzin w ciągu jednej doby.*

WARUNKI PRZESTRZENNE W POMIESZCZENIACH PRACY

Przyjmuje się, że na jednego pracownika w pomieszczeniach stałej pracy powinno przypadać co najmniej 13 m^3 wolnej objętości pomieszczenia oraz 2 m^2 powierzchni podłogi przy wysokości pomieszczenia 3 m.

WENTYLACJA I TEMPERATURA POMIESZCZEŃ PRACY

Wentylację pomieszczeń należy zapewnić zgodnie z wymogami Polskiej Normy zachowując odpowiednią czystość, wilgotność i temperaturę powietrza.

Polska Norma przewiduje, że temperatura pomieszczenia pracy nie może być niższa niż 14°C. W pomieszczeniach, gdzie wykonywana jest praca biurowa, temperatura nie może być niższa niż 18°C.

RODZAJE POMIESZCZEŃ HIGIENICZNO-SANITARNYCH

- *szatnie*
- *ubikacje*
- *umywalnie*
- *natryski*
- *pokoje śniadań*
- *pomieszczenia higieniczno-sanitarne dla kobiet*
- *pomieszczenia do ogrzewania się pracowników*
- *pomieszczenia do wypoczynku pracowników*
- *pomieszczenia z miejscami do wypoczynku w pozycji leżącej dla kobiet w ciąży i karmiących matek*